

LBRIS

We know
books

1818-1890

V. Alecsandri

VASILE
ALECSANDRI

OPERE

Ediție în trei volume

3

TEATRU

Știința

decât la 15 septembrie. Într-o notiță intitulată *O serată literară*, publicată în ziarul *Timpul*, de la 30 mai 1879, Mihai Eminescu comentează ședința Societății *Junimea*, la care a fost citită drama *Despot*.

În același timp, piesa era citită și în cadrul Comitetului Teatrului Național din București, fiind pusă în studio. Premiera a avut loc la 30 septembrie 1879. Reprezentarea a suscitât un mare interes public. Numeroase cronici salută cu entuziasm noua creație a lui Alecsandri, dar apar și o serie de critici răuvoitoare care l-au mahnit, de bună seamă.

Încă în noiembrie 1879, V. Alecsandri trimisese manuscrisul piesei la Editura lui Socec. Volumul „*Despot-Vodă*” apărea pe la mijlocul lui februarie 1880 cu subtitlul „*Legendă istorică în versuri, 5 acturi și 2 tablouri. București, 1880*”.

Drama *Despot-Vodă* este singura piesă realizată din proiectata trilogie istorică a scriitorului.

CUPRINS

Prefață	5
---------------	---

VODEVILURI

Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă	19
Chirița în provincie	75
Arvinte și Pepelea	135

COMEDII

Iașii în carnaval	154
Sânziana și Pepelea	193

DRAME

Despot-Vodă	274
-------------------	-----

NOTE ȘI COMENTARII	415
--------------------------	-----

Te cunosc, tu ești în stare
 Să te legi iar de oricare,
 De senatori, de magnați
 Ba și chiar de deputați!
 Ai să strigi în gura mare
 Fără nicio remușcare
 Că pe-un deal cu nume sfânt
 O moară de șoareci plină
 Se-ntoarce mereu în vânt
 Dar nu macină făină.
 Ai să spui multe și multe,
 Căci mai sunt multe de spus,
 Și lumea a să te-asculte
 Aiurind ochii pe sus
 Deci de-acuma cu plăcere
 Poți să râzi în voie bună
 De-acea vorbă care sună:
Paserea pe limbă-i pere!
 N...

Post-scriptum
 Vorba-i veche și-nțeleaptă!
 Însă tu, amicul meu,
 Pune biciu-n mâna dreaptă
 Și-n ce-i rău
 Bate mereu!
 N..."

VODEVILURI

CHIRIȚA ÎN IAȘI SAU DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ

COMEDIE CU CÂNTECE ÎN 3 ACTE

Reprezentată la Teatrul Național din Iași,
 în beneficiul artiștilor români, la 1850.

PERSOANE

Cucoana CHIRIȚA
 GRIGORI BÂRZOI, soțul ei
 ARISTIȚA, CALIPSIȚA, fetele lor
 PUNGESCU, coțcar bucureștean
 BONDICI, coțcar ieșean
 GULIȚĂ, copilul Chiriței
 Văduva AFIN
 LULUȚA, copila ei
 Sărdarul CUCULEȚ, director de agie
 UN FECIOR BOIERESC
 IOANA, țiganka
 UN SLUJITOR DE BARIERĂ
 UN SURUGIU
 UN NEAMȚ CU ORGĂ
 POFTIȚI LA BAL, SLUGI, SURUGII, CAI DE POȘTĂ

ACTUL I

Teatrul reprezintă ulița Păcurarii plină de omăt; în stânga, în fund, se vede bariera închisă. La ridicarea cortinei se aud chiote și pocnete surugiești. Bariera se ridică și încep a trece în fund vro 16 cai de poștă, care trag o trăsură veche pusă pe tălpi de sanie.

Caii intră în culisele din dreapta, dar trăsura rămâne troienită în mijlocul scenei. În coada trăsorii sunt animate o mulțime de șipete și de cutii, iar pe deasupra lor șade o țigancă învelită într-o cergă strenteroasă; ea ține în mână o cutie cu bonete. Pe capră stă un fecior boieresc, ținând altă cutie. Înăuntru se află cucoana Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bârzoii. Începe a insera și a ninge.

Scena I

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA, GULIȚĂ, ȚIGANCA,
FECIORUL, SLUJITORUL DE BARIERĂ, UN SURUGIU

SLUJITORUL (*alergând după trăsura, zice țigancii din coadă*): Cine zici că-i în trăsura?...

ȚIGANCA: Cucoana Chirița.

SLUJITORUL: Cum?... Crița?

ȚIGANCA: Chirița... surdule.

SLUJITORUL: Chirița Surdulea?... Da cască-ți pliscul mai tare... cioară, și cârâie mai dezghețat... Ce cucoană-i în trăsura?

ȚIGANCA: Du-te pârlui! că doar n-am să-ți toc la ureche până mâine.

SLUJITORUL: De!... Baragladină, te-ai pichirisit?

ȚIGANCA: Baragladină ești tu, guleratule!

SLUJITORUL: Ian vezi moachia, că s-o fudulit... (*Azvârle în țigancă cu omăt.*) Hâși, cârâitoare!

ȚIGANCA: Șezi binișor, blăstămatule, că te ia dracu.

SLUJITORUL: Hâși, ciocănitore!...

ȚIGANCA: Bată-te pârdalnicu, să te bată!... șezi binișor.

SLUJITORUL: Hâși, duh de baltă...

CHIRIȚA (*scoțând capul și primind omătul în obraz*): Ce este? ce-ați pățit... carnacși! că era să mă chiorască!... Cine-azvârle cu bulgări?... (*Către țigancă*) Ce te-o apucat, mă rog, coțofano, de cârâi ca cioara-n par?... Ie sama la lucruri bine, și taci din plisc. (*Întorcându-se către fecior*) Și tu, mojiçule, ce stai în capră ca un degerat și nu zici surugiilor să meargă?... Vai, bată-vă crucea, mangosiților, c-o să-mi faceți zile fripte!...

SLUJITORUL (*la oblon*): Cucoană...

CHIRIȚA: Ce-i?

SLUJITORUL: Cum îi numele d-tale?

CHIRIȚA: Cum mi l-o dat nânașu... Lipsești de-acole.

SLUJITORUL: Așa știi și eu... d-apoi vezi, cucoană, că trebuie să te trecem la catastiful barierei.

CHIRIȚA: Să mă treci la catastif pe mine?... da ce sunt eu, să mă treci la izvod?... Auzi vorbă!... Măi! că obraznici mai sunt guleratii își cu săbiuțe...

Lipsești, mojiçe!

Lipsești de-aice,

Că-ți sar în păr

Și te bat măr.

Auzi dârzie! blăstămăție!

Obrăznicie

Și mojiçie!

În catastifuri el să mă scrie;

Să-mi facă mie

Catagrafie,

Parcă aș fi marfă de băcălie,

Brașovenie

Sau lipscănie!

TOȚI

Lipsești, mojiçe!

Lipsești de-aice,

Că-ți sar în păr

Și te bat măr.

SLUJITORUL (*astupându-și urechile*): Ho, țară!... că doar n-am urechi de săftian... Cucoană, avem poruncă să nu lăsăm pe nime-n târg, pân-a nu-l întreba de nume.

CHIRIȚA: Ei! c-or să-mi scoată sufletu!... Du-te de scrie c-o venit în Iași: cucoana Chirița a banului Grigori Bârzoii, de la Bârzoieni, cu Aristița, Calipsița și Guliță, copiii lor.

SLUJITORUL (*în parte*): Mă!... ce pomelnic. (*Tare*) Cum ziseși, cucoană?

CHIRIȚA: Iaca surdu!... (*Repede*) Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bârzoii ot Bârzoieni. (*La surugi*) Mânați, măi, și luați seama la covățele. (*În parte*) Aice-n capitală ești tot cu zilele-n mână.

SLUJITORUL (*în parte*): Crița, Răștița, Lăpșița și Gurluiță Brânzoi!... da... a dracului nume!... parcă se bat babele-n gură... Mă duc să-i torn în catastif. (*Merge spre barieră.*) Gurluiță, Lăpșița... Crița... (*Iese.*)

CHIRIȚA (*la surugii*): Pornit-ați, jârpanilor?

SURUGIUL (*îndemnând caii*): Hi, hi, hi, hi, copii... nu mă lăsați... Hi, hi, tătucă... Hi, hi, mânca-v-ar lupii. (*Pocnește.*) Hi, Iudă... Hi, jupitul. Iaca, mă! c-or să mă lase-n troian... Hi, hi, da hi... lua-v-ar dalacu... prohodi-v-ar cioarele!...

CHIRIȚA (*scoțând capul repede*): Tacă-vă gura, bețivilor, că vă aud copilele.

SURUGIUL: Ian lasă-ne, cucoană hăi... nu ne mai necăji, că destul necaz avem noi cu rădvanul ista, ardă-l focu!...

CHIRIȚA: Ba să te ardă pe tine focul... auzi?... rădvan!... trăsura mea de nuntă, nouă-noușoară!... de abia din vremea bejăniei!... Hai, mânați și nu mai faceți vorbă.

SURUGIUL: Hi, hi... odată, copii, cu toții... Hi! lăsa-v-ați oasele cioarelor și pielea vameșului... Ha, ho, ha, ho, tbr... degeaba!... de-acum ne-am troienit...

CHIRIȚA: Ne-am troienit?... Iaca! na, și alta acum... chiar colac peste pupăză! (*Feciorului*) Ce stai ca un butuc în capră, mangositule... coboară de-agită la trăsura... Ian vezi-l, mă rog, parcă-i un boieri!... nu-i bun nici de-o treabă...

FECIORUL (*leneș*): Dacă-i chiar în zadar... nu ne scoate de-aici nici dracu...

CHIRIȚA: Sărmane, sărmane... ți-oi arăta eu acuși pe dracu, somnorosule... dă... dă!...

FECIORUL (*scoborându-se*): Somnoros, da! și eu n-am închis ochii de două nopți!

CHIRIȚA (*sărind din trăsura*): Ian auzi-l că și răspunde!... (*Lunecând*) Carnacși! că era să-mi rup șălele (*Împingând feciorul*) Ia, colo... colo la răzor, tontule... pune umăru de-mpinge, că ești coșcoge... (*La surugiu*) Hai, măi, opintiți vârtos.

SURUGIUL: Hi, hi, zvânta-v-ar vântu și v-aș vinde păstrama!

CHIRIȚA: Tacă-vă gura, blăstămaților! că vă aud copilele! (*La fete*) Astupați-vă urechile! (*În parte*) Îi un păcat cu niște ghiorlani. (*La țigancă*) Da tu, cheramo, ce stai acolo parcă clocești ouă... de-te gios să se mai ușureze trăsura.

ȚIGANCA: Cuconiță, nu mă pot scobori fără de scară.

CHIRIȚA: Scară?... ți-oi da eu la scară, coțofană... deschide-ți aripile și sai la pământ... da doar mi-i strica cutia... c-atâta-ți trebuie.

ȚIGANCA (*sărind*): Valeu!... că mi-am scrântit piciorul! valeu! (*Sărind, scapă cutia, care se strică.*)

CHIRIȚA: Tronc! parcă-nadins i-am zis să mi-o strice!... Of! săracan de mine! că-mi vine să țip și să ieu câmpii!... Mult oi să mai stau în drum? (*Aleargă la oblon și lunecă.*) Carnacși! că mi-o plesnit șireturile de la rochie!... Aristițo, Calipsițo, dați-vă gios și voi, doar ne-om distroieni mai degrabă... ia așa... frumos... încet, să nu lunecați.

(*Aristița și Calipsița se cobor, Guliță vrea și el să iasă, dar Chirița îl oprește.*)

GULIȚĂ (*cepeleag și alintat*): Să mă cobor și eu cu țățacele?

CHIRIȚA: Ba nu, Gulița mamei... nu, draguță; mata șezi în trăsura ca să nu răcești.

GULIȚĂ: Ei!... neneacă, vreau să mă cobor... na...

CHIRIȚA: Ba nu, suflete... dacă mă iubești... șezi mățulă locului, puiule, și te învălește cu contășu băbacăi.

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăș; vreau să mă dau pe gheață...

CHIRIȚA: Ba... să nu faci pozna, Gulița neneacăi, c-apoi s-a mânia neneaca și nu ți-a mai cumpăra minavet... știi mata... minavetu care ți l-am fâgăduit...

GULIȚĂ: Așa! de trei ani de când mă porți cu fâgăduința...

CHIRIȚA (*sărutându-l*): Gulița mamei!... că nostim ești... nu fii de di-ochi... (*Închide oblonul și zice surugiilor*): Hai, flăcăi, de-acum, că vă fâgăduiesc bacșiș bun... câte un ffrig de om... (*Căutând în culise*) Iaca pozna! da unde-s surugiii?

FECIORUL: Or fi fugit!... cine știe?... la vro crâșmă poate... (*În parte*) Hei, că nu-s și eu cu dânșii!

CHIRIȚA: O fugit și m-o lăsat lată în mijlocul drumului!... bre! c-o să mă lovească ceva! (*Furioasă*) Ei, apoi să nu te-apeuce șaptezeci de năbdăici?... *Kirie eleison!* (*Vine iute în fața publicului.*) Mă rog, cine ține poștele?... cine-i otcupcicul ghipcanilor?... să deie ochi cu mine, dacă-l ține curăua... să-i zic două vorbe... da vorbe!... să le pomenească cât o trăi... știi?... cole... *engolpion* de anul nou 1844.

Ian să-ți spun, otcupcic dragă,
 Vel-otcupcic de ghipcani!
 Toți motanii, fără șagă,
 Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!
 Of! mări frate,
 De ai păcate
 Cu cai de poștă să te pornești;
 De multă ciudă,
 De multă trudă,
 Te simți, cu poșta, că-mbătrânești!
 Ba nu-s propele,
 Nici căpițele;
 Ba ștreangu-i putred de ars în foc!
 Hi, pliosca, trosca,
 Hi, trosca, pliosca!...
 Sluga-n pricină... ești tot pe loc!

II

Drept să-ți spun, otcupcic dragă,
 Vel-otcupcic de ghipcani!
 Toți motanii, fără șagă,
 Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!
 Căci dacă pleacă,
 Colbul te-neacă;
 Glodu-ți lipește benghiuri pe nas;
 Biciul pocnește
 De te-asurzește,
 Și caii poștei alerg... la pas!
 Ba stau la dealuri;
 Te dau de maluri;
 Îți sfarmă trupul de nu mai poți!
 Și de nu-ți pasă,
 Ajungi acasă
 C-un ochi, c-o mână, și cu trei roți!

CHIRIȚA (*alergând în fund*): Poftim poște!... dacă nu merg caii, fug surugiii!... Da unde s-o înfundat blăstămații? (*Intră în culisa din dreapta, din fund.*)
 Vai! că buni-s de spânzurat în iarmaroc!... Auzi!... carnacsî, că lunecușu-i!...
 Valeu!... (*Se aude căzând pe gheață.*)

ARISTIȚA, CALIPSIȚA: Vai de mine! a căzut neneaca pe gheață!...

(*Aleargă amândouă după Chirița și se aud picând și țipând în culise:*
 „Valeu!... Valeu!...”)

FECIORUL (*căutând în dreapta*): Hăita... buf... na, c-o căzut și duduile...
 Ha, ha, ha... una peste alta...

(*În vremea aceasta Guliță se coboară furiș din trăsură și începe a se da pe gheață.*)

GULIȚĂ: Uța... a... a... Bine-i de dat de-a săniușul... Uța... a... a... Neneaca s-a dus... bine-mi pare!

ȚIGANCA (*ghemuită în cergă lângă coada trăsurii*): Da astâmpără-te, cuconașule, că-i cădea jos și ți-i sparge capu.

GULIȚĂ: Taci, coțofană... nu cârâi.

ȚIGANCA: Haide, hai, că te-a vedea ea cucoana acuși.

GULIȚĂ: Taci, îți zic, c-apoi știi... (*Către fecior*) Măi, fecior boieresc, vin' de te dă pe gheață cu mine.

FECIORUL: Ce să fac?... că doar n-am zece capete de stricat...

GULIȚĂ (*mânios*): D-apoi dacă-ți poruncesc eu?... nu vrei?... Ei las', măi bade, că te-oi drege eu.

FECIORUL (*în parte*): Ba-i drege tu pe cine-ai mai dres, sfrijitule.

GULIȚĂ: Uța... a... las' că te-oi spune eu și bunicăi, și mătușicăi, și băba-căi, și neneacăi... Uța... a... (*Se aude dincolo de barieră un sunet de zurgălăi și un glas de jidov strigând: „Vio, vio”*)

Scena II

FECIORUL (*lângă oblon*), ȚIGANCA (*lângă coada trăsurii*),
 GULIȚĂ (*dându-se de-a săniușul pe dinaintea ei*), BONDICI,
 PUNGESCU, UN NEAMȚ CU ORGĂ ȘI SLUJITORUL

BONDICI (*la barieră*): Mă! cel cu trăsura... fă înainte... Ce-ai închis șoseaua?

FECIORUL (*căutând în stânga*): Dec! cum oi să fac înainte, dacă ne-am troienit?

BONDICI: Ce-mi pasă mie?... dă-te-n lături că n-am să șez aici toată noaptea pentru hatârul tău.

FECIORUL: Măi omule, da n-auzi că ne-am troienit?